

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
«КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО»

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
З ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО»
для студентів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»
освітньо-професійної програми «Право»)**

*Затверджено на засіданні кафедри цивільного права № 1
протокол № 11 від 21 червня 2022 р.*

**Харків
2022**

Навчально-методичний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів з вибіркової навчальної дисципліни «Корпоративне право» для студентів денної форми навчання (другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньо-професійної програми «Право») / уклад. : І.В. Спасибо-Фатєєва, Н.Ю. Філатова-Білоус та ін. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 49 с.

Укладачі: І.В. Спасибо-Фатєєва
О.Р. Кібенко
В. С. Пацюк
Н. Ю. Філатова-Білоус

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять, самостійної роботи.....	7
Програма навчальної дисципліни «Корпоративне право» (витяг).....	9
Завдання до практичних занять та самостійної роботи.....	12
Тема 1.....	16
Тема 2.....	17
Тема 3.....	20
Тема 4.....	22
Тема 5.....	25
Тема 6.....	28
Тема 7.....	30
Тема 8.....	32
Тема 9.....	34
Тема 10.....	36
Список літератури.....	39
Поточний контроль знань студентів.....	42
Критерії оцінювання знань та умінь студентів	43
Програмні запитання з навчальної дисципліни «Корпоративне право».....	46

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Корпоративне право» є вибірковою навчальною дисципліною, що викладається студентам другого (магістерського) рівня вищої освіти денної форми навчання.

Мета навчальної дисципліни – формування системи наукових знань і практичних умінь у сфері правового регулювання корпоративних відносин і здійснення корпоративного управління, а також вирішення корпоративних спорів у практиці.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- формування системи знань про корпоративне право – сферу його дії, суб'єктний склад, джерела правового регулювання корпоративних відносин;
- визначення кола юридичних осіб, у яких складаються корпоративні правовідносини, їх організаційно-правова форма;
- виявлення проблем корпоративного управління при формуванні і здійсненні повноважень органами юридичної особи, прийняття ними рішень та їх вплив на корпоративні права учасників товариств;
- опанування інструментарієм відносин корпоративної власності; визначення структури власності в товариствах; розуміння значення бенефіціаріїв для права власності інших учасників корпоративних правовідносин;
- розуміння способів захисту прав акціонерів, інших учасників корпоративних правовідносин;
- розвиток навичок і умінь вирішення корпоративних конфліктів і застосування доктрин при вирішенні корпоративних спорів.

Опанування студентами вищенаведеними питаннями повинно мати за мету засвоєння основних правових категорій і інститутів корпоративного права, формування правового мислення, вироблення вмінь тлумачити і аналізувати норми корпоративного законодавства, набуття навичок практичного застосування теоретичних знань та нормативно-правових актів до конкретних відносин.

При вивченні корпоративного права застосовуються наступні форми навчальної роботи: лекції, практичні заняття, колоквіуми, консультації; індивідуальні навчально-дослідні завдання; самостійна робота студентів. Ці форми навчальної роботи методично забезпечуються програмою навчальної дисципліни «Корпоративне право», завданнями до практичних занять, переліком питань для самостійної роботи, завданнями для індивідуальної роботи студентів.

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу і сприяє поглибленню й розширенню знань студентів. Формами самостійної

роботи є: доопрацювання матеріалів лекції, опрацювання додаткової літератури, нормативно-правових актів, судової практики до тем, що виносяться на практичні заняття, а також і з тих питань, які підлягають самостійному опрацюванню.

Методично форми навчальної роботи забезпечуються програмою навчальної дисципліни, завданнями до практичних занять.

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК) і підсумкового контролю знань (ПКЗ). Підсумковою формою контролю знань студентів є залік, який має на меті перевірку рівня засвоєння теоретичних знань, вміння їх застосування при вирішенні конкретних практичних завдань.

ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Дата проведе- ння (згідно з розкла- дом)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Прак- тичні заняття, колоквіуми тощо	Само- стійна робота
		Модуль 1. Юридичні особи корпоративно го типу. Корпоративні правовідносин и. Корпоративні права та об'єкти їх втілення.				
1		Тема 1. Організаційно- правові форми та види юридичних осіб із корпоративним устроєм. Правовий статус акціонерних товариств, національних акціонерних компаній, інших господарських товариств, приватних підприємств, фермерських	12	2	2	8

		господарств.				
2		Тема 2. Корпоративні правовідносин и. Учасники корпоративних правовідносин – міноритарії, мажоритарії, бенефіціари.	12	2	2	8
3		Тема 3. Корпоративні права та об'єкти їх втілення. Акції. Частки в статутному капіталі. Права на акцію/частку і права з акції/частки: підстави, порядок та момент набуття прав на частку в статутному капіталі, порядок здійснення прав на частку	12	2	2	8
4		Тема 4. Відносини власності в АТ і ТОВ. Структура власності. Бенефіціарні власники. Корпоративні права подружжя і	12	2	2	8

		спільна власність подружжя: схожість і розбіжності правового режиму				
		<i>Разом</i>	48	8	8	32
		Модуль 2. Корпоративне управління				
5		Тема 1. Корпоративне управління і дієздатність юридичної особи. Правовий статус органів товариства. Корпоративні договори	12	2	2	8
6		Тема 2. Правочини товариства: значні правочини, правочини із заінтересованіс тю. Наслідки вчинення керівником товариства правочинів із перевищенням наданих йому повноважень. Відповідальніс ть керівника товариства за дії, що заподіяли шкоду	12	2	2	8

		товариству.				
7		Тема 3. Правова природа корпоративних актів та рішень органів юридичної особи, порядок їх прийняття. Статут товариства. Договір про заснування товариства. Договір про припинення товариства. Контракт з членами виконавчого органу та договори з членами інших органів товариства.	12	2	2	8
8		Тема 4. Порушення корпоративних прав та механізм їх захисту. Проблематика юрисдикції. Способи захисту корпоративних прав. Види позовів. Похідні позови	12	2	2	8
		<i>Разом</i>	<i>48</i>	<i>8</i>	<i>8</i>	<i>32</i>

		Модуль 3. Корпоративні спори і відповідальніс ть у корпоративни х правовідносин ах.				
9		Тема 1. Корпоративні спори. Вихід учасника з товариства. Виключення учасника з товариства. Сквіз-аут.	12	2	2	8
10		Тема 2. Доктрина зняття корпоративної вуалі. Відповідальніс ть в корпоративних правовідносина х	12	2	2	8
		<i>Разом</i>	<i>24</i>	<i>4</i>	<i>4</i>	<i>16</i>
		Усього годин / кредитів ECTS	120/4,0	20	20	80

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО»
(вितяг)**

**І. ЮРИДИЧНІ ОСОБИ КОРПОРАТИВНОГО ТИПУ.
КОРПОРАТИВНІ ПРАВОВІДНОСИНИ. КОРПОРАТИВНІ ПРАВА
ТА ОБ'ЄКТИ ЇХ ВТІЛЕННЯ.**

1. Організаційно-правові форми та види юридичних осіб із корпоративним устроєм.

Поняття організаційно-правової форми юридичних осіб. Установи і товариства. Види товариств, що відносяться до юридичних осіб з корпоративним устроєм. Правові висновки Верховного Суду щодо можливості віднесення до юридичних осіб з корпоративним устроєм приватних підприємств, фермерських господарств, об'єднань співвласників багатоквартирного будинку та інших юридичних осіб.

Поняття та правове регулювання утворення, діяльності і припинення акціонерних товариств. Специфіка правового статусу національних акціонерних компаній. Поняття та правове регулювання утворення, діяльності і припинення товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю. Особливості правового статусу приватних підприємств та фермерських господарств.

2. Корпоративні правовідносини. Учасники корпоративних правовідносин – міноритарії, мажоритарії, бенефіціари.

Поняття та ознаки корпоративних правовідносин. Елементи корпоративних правовідносин: суб'єкти, об'єкти і зміст. Поняття учасників і акціонерів. Поняття об'єктів корпоративних правовідносин. Поняття корпоративних прав у суб'єктивному розумінні.

Коло учасників корпоративних відносин та коло осіб, які не можуть уважатися учасниками корпоративних правовідносин. Поняття міноритарних і мажоритарних учасників: відмінність їх правового статусу та забезпечення рівних можливостей для них. Поняття кінцевого бенефіціарного власника та його правових статус.

3. Корпоративні права та об'єкти їх втілення: акції, частки в статутному капіталі.

Поняття корпоративних прав учасників корпоративних правовідносин. Об'єкти втілення корпоративних прав: поняття акції і

частки в статутному капіталі. Виникнення, перехід і припинення прав на акцію або на частку в статутному капіталі.

Поняття акції. Поняття частки в статутному капіталі товариства. Співвідношення прав на частку (акцію) і прав, що впливають із частки/акції. Набуття прав на акцію (частку) на підставі договору купівлі-продажу, дарування, міни тощо. Набуття прав на акцію (частку) в порядку спадкування. Набуття прав на акцію (частку) внаслідок внесення вкладу до статутного капіталу. Переважні права учасників товариства. Порядок і наслідки набуття контрольного пакету акцій в акціонерному товаристві.

4. Відносини власності в АТ і ТОВ. Структура власності. Бенефіціарні власники. Корпоративні права подружжя і спільна власність подружжя: схожість і розбіжності правового режиму.

Право власності на акцію або на частку в статутному капіталі ТОВ. Поняття значного, контрольного, домінуючого контрольного пакету акцій. Права кінцевих бенефіціарних власників на акції (частки) в статутному капіталі товариства.

Права подружжя на вклад до статутного капіталу. Права подружжя на частку (акції). Права подружжя на майно товариства згідно з висновками, сформульованими Верховним Судом і Конституційним Судом України. Корпоративні права подружжя, що впливають із права власності одного з них на частку (акцію) в статутному капіталі.

II. КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ

5. Корпоративне управління і дієздатність юридичної особи. Правовий статус органів товариства. Корпоративні договори.

Поняття корпоративного управління. Моделі корпоративного управління, що сформувалися в різних правопорядках. Корпоративне управління і дієздатність юридичної особи: реалізація можливості юридичною особою набувати права, створювати обов'язки, здійснювати права та виконувати обов'язки, а також нести відповідальність. Система органів корпоративного управління юридичної особи. Розподіл повноважень між органами юридичної особи. Виконавчий орган і правова природа його повноваження щодо представництва юридичної особи.

Поняття корпоративного договору. Сторони корпоративного договору. Зміст корпоративного договору. Мета укладення корпоративного договору.

6. Правочини товариства: значні правочини, правочини із заінтересованістю.

Загальні засади вчинення керівником юридичної особи правочинів від імені юридичної особи. Поняття значного правочину. Поняття правочину із заінтересованістю.

Загальні наслідки перевищення керівником товариства його повноважень щодо вчинення правочинів від імені товариства. Положення європейського законодавства і законодавства України щодо наслідків перевищення повноважень стосовно вчинення правочинів від імені товариства. Наслідки перевищення повноважень щодо вчинення значних правочинів. Наслідки перевищення повноважень щодо вчинення правочинів із заінтересованістю. Підстави і форми відповідальності керівника товариства за дії, що заподіяли товариству шкоду.

7. Правова природа корпоративних актів та рішень органів юридичної особи, порядок їх прийняття.

Поняття та види корпоративних актів юридичної особи. Правова природа корпоративних актів та їх співвідношення з іншими юридичними діями (правочинами, рішеннями органів державної влади або місцевого самоврядування). Порядок прийняття корпоративних актів юридичної особи.

Поняття, правова природа та види статутів товариств. Поняття та правова природа договору про заснування товариства, співвідношення його зі статутом товариства. Поняття та правова природа договору про припинення товариства. Правова природа контрактів із членами виконавчого та інших органів юридичної особи, їх співвідношення з трудовими договорами.

8. Порухення корпоративних прав та механізм їх захисту. Проблематика юрисдикції. Способи захисту корпоративних прав: види позовів. Похідні позови.

Види порушення корпоративних прав. Наслідки порушення корпоративних прав. Підстави захисту корпоративних прав. Правила визначення юрисдикції при розгляді спорів щодо порушення корпоративних прав.

Види способів захисту, що застосовуються для захисту корпоративних прав. Наслідки застосування неналежного способу захисту. Прямі і похідні позови: історія виникнення, співвідношення і правила застосування.

III. КОРПОРАТИВНІ СПОРИ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

9. Корпоративні спори. Вихід учасника з товариства. Виключення учасника з товариства. Сквіз-аут.

Поняття корпоративних спорів. Види корпоративних спорів. Механізми вирішення корпоративних спорів.

Підстави, порядок і наслідки виходу із товариства. Підстави і наслідки виключення із товариства. Поняття сквіз-ауту та наслідки застосування сквіз-ауту до міноритарних акціонерів.

10. Доктрина зняття корпоративної вуалі. Відповідальність в корпоративних правовідносинах.

Історія формування доктрини зняття корпоративної вуалі. Прецедентне право Великобританії щодо доктрини зняття корпоративної вуалі. Застосування доктрини зняття корпоративної вуалі при вирішенні корпоративних спорів в Україні.

Підстави й умови відповідальності учасників корпоративних відносин. Форми відповідальності учасників корпоративних відносин. Законодавство, яким регулюється відповідальність учасників корпоративних правовідносин.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1.

Організаційно-правові форми та види юридичних осіб із корпоративним устроєм.

Питання для обговорення

1. Поняття організаційно-правової форми юридичних осіб. Установи і товариства.
2. Види товариств, що відносяться до юридичних осіб з корпоративним устроєм.
3. Поняття та правове регулювання утворення, діяльності і припинення акціонерних товариств. Специфіка правового статусу національних акціонерних компаній.
4. Поняття та правове регулювання утворення, діяльності і припинення товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю.
5. Особливості правового статусу приватних підприємств та фермерських господарств.

Завдання

1. Приватне підприємство «Колос» (далі – ПП) було засноване у 2005 році трьома фізичними особами – Калитенко, вклад якого становив 40 %, Громовим (вклад – 25 %) і Петренко (із вкладом 35%). Директором ПП було призначено Ковбасюка.

У січні 2020 року було проведено збори ПП, на яких були присутні Калитенко і Громов. На зборах було прийнято рішення про обрання нового директора – Сирова. Новий директор згодом уклав декілька договорів про відчуження земельних ділянок і продовольчих складів ПП.

Петренко дізнався про прийняті рішення і про укладені договори лише через три місяці і звернувся до суду з вимогою про визнання рішення зборів, а також укладених договорів, недійсними. Першу вимогу Петренко обґрунтовував тим, що не був повідомлений про проведення загальних зборів і тому не міг взяти в них участі, а другу – тим, що укладені новим директором договори є значними правочинами в розумінні Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

Відповідачі проти позову заперечували, зазначаючи, що до діяльності ПП не застосовуються положення, на які посилався Петренко.

Як слід вирішити спір? Охарактеризуйте правовий статус приватних підприємств.

2. При вирішенні спору щодо спадкування прав померлого голови фермерського господарства у суду виникли питання щодо можливості застосування по аналогії норм Закону «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» до регулювання відносин, пов'язаних із смертю учасника товариства, адже Закон «Про фермерське господарство» такі відносини не регулює. Думки суддів при цьому розійшлися: одні судді вважали за можливе застосування таких норм, оскільки фермерське господарство схоже з товариством з обмеженою відповідальністю. Інші судді заперечували це, вважаючи фермерське господарство ближче до виробничого кооперативу.

Розкрийте сутність організаційно-правової форми фермерського господарства.

Висловіть аргументи щодо можливості застосування до фермерського господарства норм за аналогією закону.

Назвіть специфіку фермерського господарства як юридичної особи, що відрізняє його від інших юридичних осіб.

3. У 2010 році Райагробуд ухвалив рішення про ліквідацію свого дочірнього підприємства (далі – ДП) та продаж приміщення деревообробного цеху, яке належало ДП. Рішення були ухвалені на загальних зборах трудового колективу як вищого органу управління Райагробуду.

У травні 2020 року ДП звернулося з позовом про визнання недійсними цих рішень.

На прикладі цієї справи потребують вирішення такі питання:

- 1) *чи застосовуються до підприємства, створеного членами трудового колективу, норми законодавства України, що регулюють діяльність господарських товариств, зокрема ТОВ;*
- 2) *в чому особливість правового статусу ДП? Порівняйте його із залежним товариством за ЦК України*
- 3) *чи може ДП, яке не є учасником товариства, оскаржувати рішення загальних зборів товариства;*
- 4) *чи порушує права або законні інтереси дочірнього підприємства рішення його єдиного засновника про ліквідацію ДП та продаж його майна.*

Тема 2.
Корпоративні правовідносини. Учасники корпоративних
правовідносин – міноритарії, мажоритарії.

Питання для обговорення

1. Поняття та ознаки корпоративних правовідносин.
2. Елементи корпоративних правовідносин: суб'єкти, об'єкти і зміст.
3. Поняття учасників і акціонерів.
4. Поняття міноритарних і мажоритарних учасників: відмінність їх правового статусу та забезпечення рівних можливостей для них.
5. Поняття об'єктів корпоративних правовідносин.
6. Поняття корпоративних прав у суб'єктивному розумінні.

Завдання

1. У справі про банкрутство фізичної - особи-підприємця проведено аукціон з продажу майна банкрута у вигляді цілісного майнового комплексу, до складу якого увійшли 100 % корпоративних прав фермерського господарства. У результаті аукціону був визначений його переможець, з яким ліквідатор боржника уклав договори купівлі-продажу майна, склав та підписав акти приймання-передачі майна.

Дружина боржника не погодилася з результатами аукціону та звернулася до суду із заявою про визнання їх недійсними (підстави для цього визначені в справі, але для цього завдання значення не мають).

Верховний Суд мав вирішити такі питання:

- 1) чи наявні корпоративні правовідносини у фермерському господарстві;
- 2) чи можна дорівнювати ФГ і товариство з обмеженою відповідальністю і застосовувати до ФГ норми, що регулюють ТОВ?
- 3) чи є оборотоздатними корпоративні права учасника господарської організації;
- 4) яким є правовий режим майна подружжя та чи поширюється такий режим на частку в статутному (складеному) капіталі фермерського господарства;
- 5) чи наявна правова визначеність щодо питання відчуження частки у статутному (складеному) капіталі фермерського

господарства та можливості відчуження фермерського господарства в інший спосіб, ніж шляхом продажу цілісного майнового комплексу, зокрема шляхом продажу корпоративних прав у фермерському господарстві без відповідного рішення та згоди членів фермерського господарства, в тому числі, у складі ліквідаційної маси під час проведення аукціону з продажу майна банкрута?

3. У березні 2020 року на загальних зборах ТОВ «Продмаш» було прийнято рішення про збільшення статутного капіталу за рахунок внесення одним з учасників ТОВ, Малиновського, додаткового вкладу у вигляді промислового обладнання вартістю 100 000 грн.

Дізнавшись про це, Малиновська, дружина Малиновського, подала до господарського суду позов про визнання рішення про збільшення статутного капіталу, оскільки обладнання, за рахунок якого відбувалося таке збільшення, належало саме їй на праві особистої приватної власності. Це обладнання було набуто нею в порядку спадкування.

У запереченні на позов відповідачі зазначали, що справа не належить до юрисдикції господарських судів, оскільки Малиновська не є учасницею ТОВ, а тому спірні відносини не є корпоративними. Спір, що виник у цій справі, стосується питання права власності на вклад, а тому підлягає вирішенню в порядку цивільного судочинства.

Чи є спірні відносини корпоративними? Чи відноситься цей спір до юрисдикції господарських судів?

4. Між Остаповою, учасницею ТОВ «Мрія», і Богданчуком було укладено договір купівлі-продажу частки Остапової у статутному капіталі товариства. За умовами договору частка переходила покупцю з моменту підписання договору, однак оплата за частку здійснювалася у розстрочку впродовж 6 місяців з моменту укладення договору.

Оскільки Богданчук свого обов'язку щодо оплати частки не здійснив, Остапова звернулася до господарського суду з позовом про розірвання договору купівлі-продажу і про скасування реєстрації Богданчука в якості учасника товариства. Богданчук проти позову заперечував, посилаючись на те, що цей позов не підлягає розгляду в порядку господарського судочинства, так як не спір не є корпоративним. На думку відповідача, відносини, що виникли у цій справі, є цивільно-правовими, а в частині скасування реєстрації його як учасника – адміністративними.

Чи є корпоративними спірні відносини?

Тема 3.

Корпоративні права та об'єкти їх втілення: акції, частки в статутному капіталі.

Питання для обговорення

1. Поняття корпоративних прав учасників корпоративних правовідносин.
2. Об'єкти втілення корпоративних прав: поняття акції і частки в статутному капіталі.
3. Виникнення, перехід і припинення прав на акцію або на частку в статутному капіталі.
4. Поняття акції. Поняття частки в статутному капіталі товариства.
5. Співвідношення прав на частку (акцію) і прав, що впливають із частки/акції.
6. Набуття прав на акцію (частку) на підставі договору купівлі-продажу, дарування, міни, в порядку спадкування, внаслідок внесення вкладу до статутного капіталу.
7. Переважні права учасників товариства.
8. Порядок і наслідки набуття контрольного пакету акцій в акціонерному товаристві.

Завдання

1. ТОВ "Водограй" було створено у 2017 році, учасниками були Стодоля І.В. (99%) та Куценко І.Р. (1%). У 2019 році Стодоля І.В. продала Куценко І.Р. свою частку у статутному капіталі ТОВ "Водограй" за її номінальною вартістю (10 тис. грн.) з розстроченням платежу на 3 місяці.

У 2021 році Стодоля І.В. звернулася з позовом до Куценко І.Р. та ТОВ "Водограй" про розірвання договору купівлі-продажу частки, визнання недійсним рішення загальних зборів товариства щодо зміни та затвердження нового складу учасників, внесення змін до статуту, скасування відповідної реєстраційної дії.

Позивач стверджувала, що Куценко І.Р. порушила істотну умову договору - не оплатила частку у статутному капіталі товариства. Суди встановили, що доказів проведення розрахунків між сторонами у готівковій формі у покупця немає. Позивач не отримала поштовий грошовий переказ, відправлений покупцем у 2019 році. Вже після

звернення з позовом покупець перерахувала кошти на рахунок продавця, але позивачка повернула їх, зазначивши, що втратила інтерес до виконання договору.

Відповідач стверджувала про те, що Стодоля І.В. була лише номінальною власницею частки, працювала юристом у товаристві, була звільнена і через це вирішила звернутися з позовом. На момент створення товариства воно не мало жодних активів, тоді як на момент звернення з позовом ринкова вартість бізнесу (великої агроферми) суттєво перевищує розмір статутного капіталу.

Визначте факти, які підлягають встановленню, та ключові аргументи обох сторін.

Надайте відповідь на запитання:

- 1) чи належний спосіб захисту обрала позивачка;
- 2) чи є ознаки зловживання правом у діях позивачки;
- 3) яким має бути рішення суду (аргументуйте).

2. Учасник ТОВ "Дніпро-Сервіс" Джига Н.Ш. продала свою частку в статутному капіталі товариства у розмірі 30% Зипуну О.О., який не був учасником товариства.

Інші учасники товариства (Грицак П.О. - частка 1%, Лівон Р.Р. – частка 3 %, Агеєва Р.П. – частка 31%) звернулись до господарського суду з вимогами про переведення на них прав покупця, стверджуючи що Джига Н.Ш. не повідомила їх про намір здійснити відчуження належної їй частки у статутному капіталі, чим порушила переважне право учасників товариства на придбання частки.

Суд першої інстанції задовольнив позовні вимоги, але перевів на позивачів лише частину відчуженої частки, мотивуючи це застосуванням принципу пропорційності. На позивачів були переведені права щодо часток, що у сукупності становили 10,5% (47 250 грн) у статутному капіталі товариства, а у Зипуна О.О. лишилася частка у розмірі 19,5% (87750 грн).

Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що суд першої інстанції неправильно застосував принцип пропорційності і змінив рішення суду. Зазначив, що пропорційному розподілу підлягає вся частка, відчужена Джигою Н.Ш., і поділив всю частку у статутному капіталі у розмірі 30% (135 тис. грн.) між трьома позивачами пропорційно до розміру їх часток у статутному капіталі. Грицак П.О. додатково до власної частки отримав частку 0,86%, у статутному капіталі Лівон Р.Р. – 2,57%, Агеєва Р.П. – 27,43%). Зипун О.О. звернувся до Верховного Суду з касаційною скаргою на рішення суду апеляційної інстанції.

Яке рішення має ухвалити Верховний Суд?

3. Отрош А.А. (акціонер ПрАТ "Зима") дізнався про те, що інший акціонер Діденко В.П. подарував свої акції третій особі – Мамченко Г.В. Вважаючи, що такий договір є удаваним, а акції були придбані Мамченко Г.В. за плату й договір дарування був укладений для обходу вимог закону щодо права переважної купівлі, Отрош А.А. звернувся до суду з вимогою про переведення на нього прав та обов'язків покупця.

В обґрунтування позовних вимог Отрош посилався на те, що між дарувальником та обдарованим відсутні будь-які дружні чи родинні відносини, а акції мають значну ринкову вартість (більше 10 тис за одну акцію). Отже для вчинення договору дарування відсутні будь-які розумні мотиви. Водночас, на депозитний рахунок суду позивач вніс суму, що дорівнювала номінальній вартості акцій (18 грн.).

Надайте відповіді на наступні запитання:

1) якими є ознаки удаваності договору дарування акцій, укладеного між двома фізичними особами для приховування договору купівлі-продажу акцій;

2) як співвідноситься право акціонера - фізичної особи вільно розпоряджатися власними акціями, зокрема дарувати їх будь-якій особі, з необхідністю доводити мотиви вчинення такого правочину;

3) яку компенсацію має отримати обдарований (Мамченко Г.В.) у випадку визнання договору дарування удаваним і переведення судом на позивача права та обов'язків покупця.

Вирішуючи завдання, проаналізуйте Постанову КГС ВС від 13 жовтня 2021 року у справі № 912/3747/20, Постанову КГС ВС від 23 лютого 2022 року у справі № 922/2182/21 й окрему думку судді Бакуліної С.В. по цій справі

Тема 4.

Відносини власності в АТ і ТОВ. Структура власності. Бенефіціарні власники. Корпоративні права подружжя і спільна власність подружжя: схожість і розбіжності правового режиму.

Питання для обговорення

1. Право власності на акцію або на частку в статутному капіталі ТОВ.
2. Поняття значного, контрольного, домінуючого контрольного пакету акцій.
3. Права кінцевих бенефіціарних власників на акції (частки) в статутному капіталі товариства.

4. Права подружжя на вклад до статутного капіталу. Права подружжя на частку (акції).
5. Права подружжя на майно товариства
6. Корпоративні права подружжя, що впливають із права власності одного з них на частку (акцію) в статутному капіталі.

Завдання

1. Директор юридичної особи відмовився від імені цієї особи від спеціального дозволу на користування надрами і переоформив його на іншу юридичну особу, в якій цей директор був керівником і кінцевим бенефіціаром. Учасники юридичної особи вважали свої права порушеними цими діями директора, звинувачуючи його у недобросовісності. Директор заперечував, вкзуючи на те, що чинне законодавство не містить заборон щодо вчинення подібних дій, а статут компанії не обмежував повноважень директора в цій частині.

Хто такий кінцевий бенефіціар?

Які вимоги ставляться до дій бенефіціара?

Чи фіксується факт того, що певні особи є бенефіціарами?

Що означає добросовісність в діях бенефіціара?

2. Товариство з обмеженою відповідальністю «ІТ-девелопмент», Приватне акціонерне товариство «Консалт», пан Блажівський, а також GmBH “Welt” (німецька компанія у формі товариства з обмеженою відповідальністю) вирішили заснувати в Україні Товариство з обмеженою відповідальністю «Цифрова перспектива». Вклади засновників до статутного капіталу ТОВ співвідносяться таким чином:

- ТОВ «ІТ-девелопмент» - 10 %
- ПрАТ «Консалт» - 30 %
- пан Блажівський – 25 %
- GmBH “Welt” – 35 %

При цьому:

- ТОВ «ІТ-девелопмент» має одного учасника, і ним є пані Блажівська, дружина пана Блажівського
- ПрАТ «Консалт» має одного мажоритарного акціонера, пана Іваненко, якому належить 60% акцій товариства. Інші 100 акціонерів мають невеликі пакети акцій, що пакети акцій, що не перевищують 5 % акцій.

- GmBH “Welt” має двох учасників: пана Іваненка (50 % у статутному капіталі) та GmbH “Inter” (50 %). Останнє, у свою чергу, має одного засновника – публічну компанію, зареєстровану у Великобританії, “Entertainment”, plc. Акції цієї компанії торгуються на фондовому ринку Великобританії, а всі чинні акціонери є власниками пакетів акцій до 20 % у статутному капіталі.

Визначте, хто є бенефіціарними власниками ТОВ «Цифрова перспектива» і обґрунтуйте, чому. Визначте тип вирішального впливу бенефіціарних власників на ТОВ «Цифрова перспектива». Складіть структуру власності.

3. Чоловік та дружина є громадянами України, проте тривалий час проживають за кордоном. Дружина звернулася до суду із позовом про розірвання шлюбу в суді іноземної юрисдикції за українським законодавством. Під час розгляду спору сторони підтвердили, що на їхнє майно поширюється правовий режим спільного майна подружжя згідно з українським законодавством.

Під час шлюбу один із подружжя виступав формальним бенефіціаром іноземної юридичної особи, тобто непрямым власником. За індивідуальним законом іноземної юридичної особи чоловік мав право давати інструкції безпосередньому номінальному акціонеру про розпорядження акціями та іншим майном (грошовими коштами на рахунках). Фактично, виконавчий орган виконував інструкції номінального акціонера, а він – інструкції бенефіціара.

Після загострення відносин між подружжям один із подружжя, який був формальним бенефіціаром іноземної юридичної особи, без згоди іншого подружжя дав вказівки безпосередньому номінальному акціонеру на передачу (відчуження) акцій на користь іншої більш підконтрольної особи. Далі цей вже новий номінальний акціонер з інструкції того ж бенефіціара (чоловіка) здійснив відчуження майна компанії (кошти, інше майно). За характером здійснені угоди (зміна номінального акціонера та відчуження майна компанії) не мали економічної доцільності та були направлені на переведення всіх активів на підконтрольних собі третіх осіб. Внаслідок цього інший чоловік був позбавлений права доступу до цих активів.

Хто і чому визнається бенефіціаром в цій ситуації?

Які права другого подружжя порушені?

Який спосіб захисту прав подружжя слід застосовувати?

4. Наказом голови Фонду гарантування вкладів фізичних осіб було визнано Паламарчука пов’язаною з ПАТ «КБ «Приватбанк» особою.

Підставою для такого рішення стало те, що Паламарчук був: 1) засновником трасту в Республіці Кіпр, який, у свою чергу, був учасником ПАТ «КБ «Приватбанк» 2) мав істотну участь у ПрАТ «Один плюс Один», яке також було учасником ПАТ «КБ «Приватбанк». Наслідком цього наказу стало позбавлення Паламарчука права розпорядження грошовими коштами, розміщеними на депозитних рахунках ПАТ «КБ «Приватбанк».

Для поновлення своїх порушених прав Паламарчук звернувся до суду з позовом про визнання протиправними та скасування цього рішення і поворот його виконання. Свої вимоги Паламарчук обґрунтував тим, що, по-перше, за законодавством Республіки Кіпр засновник трасту не може вважатися його власником; по-друге, судовими рішеннями, що набрали законної сили, було встановлено: (а) відсутність його істотної участі у ПрАТ «Один плюс Один».

Як має бути вирішена справа?

Хто такі пов'язані особи? Ким і як особи визнаються пов'язаними і втрачають статус пов'язаних осіб?

Чи є належним такий спосіб захисту, як скасування рішення про визнання особи пов'язаною?

Тема 5.

Корпоративне управління і дієздатність юридичної особи. Правовий статус органів товариства. Корпоративні договори.

Питання для обговорення

1. Поняття корпоративного управління.
2. Моделі корпоративного управління, що сформувалися в різних правопорядках.
3. Корпоративне управління і дієздатність юридичної особи: реалізація можливості юридичною особою набувати права, створювати обов'язки, здійснювати права та виконувати обов'язки, а також нести відповідальність.
4. Система органів корпоративного управління юридичної особи. Розподіл повноважень між органами юридичної особи.
5. Виконавчий орган і правова природа його повноваження щодо представництва юридичної особи.
6. Поняття корпоративного договору. Сторони корпоративного договору. Зміст корпоративного договору. Мета укладення корпоративного договору.

Завдання

1. Приватне підприємство "Висотбуд" (підрядник) та ТОВ "Будівництво" (субпідрядник) уклали договір субпідряду на влаштування паль під будівництво будинку. Пізніше сторони уклали три додаткові угоди, якими значно збільшили обсяг робіт (кількість паль) та ціну договору. На момент підписання вказаного договору та додаткових угод директор ПП "Висотбуд" Симонян Р.Р. був також учасником ТОВ "Будівництво" з часткою у капіталі 40%.

ТОВ "Будівництво" із залученням інших субпідрядників (фізичних осіб-підприємців) виконало передбачені договором та додатковими угодами роботи, сторони підписали акти приймання-передачі робіт без заперечень, але ПП "Висотбуд" оплатило роботи лише частково.

ТОВ "Будівництво" звернулось до суду про стягнення заборгованості за договором. ПП "Висотбуд" подало зустрічний позов про визнання договору і додаткових угод недійсними та стягнення всіх коштів, сплачених контрагенту. Стверджувало, що договір та додаткові угоди укладені директором не в інтересах підприємства, жодної необхідності залучати субпідрядника у підприємства не існувало, передбачені договором роботи були виконані самим ПП "Висотбуд", яке теж є будівельною організацією, а шляхом укладення такого фіктивного договору директор Симонян Р.Р. штучно створив заборгованість ПП перед ТОВ "Будівництво", у якому був учасником.

Визначте факти, які підлягають встановленню, та ключові аргументи обох сторін.

Надайте відповіді на наступні запитання: 1) якими нормами права регулюються спірні правовідносини; 2) чи є директор представником приватного підприємства, 3) чи діяв директор Симонян в умовах конфлікту інтересів, чи заборонені законом такі дії (чи був це правочин у власних інтересах); 4) чи були договір та додаткові угоди укладені директором ПП "Висотбуд" не в інтересах цього підприємства; 5) чи є збитковість чи невігідність правочину підставою для визнання його недійсним, якщо так, то на кому лежить тягар доведення?

Як має бути вирішений цей спір (сформулюйте мотивувальну та резолютивну частини судового рішення).

2. Відкрите акціонерне товариство «Спецбудмонтаж» (далі – ВАТ) було утворене внаслідок корпоратизації на початку 90-х років. 17 березня 1999 року було затверджено статут ВАТ, яким передбачено

утворення спостережної ради товариства у складі 5 осіб, які обираються з числа акціонерів ВАТ загальними зборами строком на 3 роки. Того ж дня було обрано членів спостережної ради – Челомбитько, Забужко, Петріва, Куценко і Остапчук. Після цього спостережна рада не переобиралася.

У вересні 2019 року було проведено засідання спостережної ради у повному складі її членів. На засіданні були прийняті такі рішення: 1) затвердити висновок про оцінку майнового комплексу, що належить ВАТ; 2) надати згоду на укладення значного правочину від імені ВАТ щодо відчуження майнового комплексу; 3) уповноважити директора ВАТ підписати від імені товариства правочин щодо відчуження.

Про вказане рішення спостережної ради дізналася Стрілецька – акціонер ВАТ, якій належало 4 % акцій. Вважаючи, що рішення спостережної ради було незаконним, вона звернулася до суду з вимогою про його скасування. В обґрунтування позову вона зазначила, що: 1) чинне законодавство не передбачає такого органу, як спостережна рада; 2) четверо з п'яти членів спостережної ради на момент прийняття спірного рішення не були акціонерами ВАТ; 3) повноваження всіх членів спостережної ради вже давно припинилися.

Як слід вирішити справу? Проаналізуйте кожен з аргументів позивача. Чи мала право спостережна рада виконувати повноваження, які згідно з законом надаються наглядовій раді?

3. У статуті ТОВ «Маяк» передбачено порядок реалізації переважного права учасника товариства на купівлю частки у статутному капіталі. В корпоративному договорі, який уклали 7 з 11 учасників товариства, передбачено, що сторони цього договору відмовляються від переважного права на купівлю частки у статутному капіталі на користь третьої особи.

Що таке переважне право учасників ТОВ?

Що являє собою корпоративний договір? Ким він укладається?

Чи можуть в корпоративному договорі учасники відмовитися від переважних прав?

В разі виникнення спору що буде братися до уваги положення статуту чи корпоративного договору?

Чи можуть учасники ТОВ, які не є сторонами корпоративного договору, вважати свої права порушеними?

Чи можуть такі учасники відмовити у вступі третіх осіб у товариство?

Тема 6.

Правочини товариства: значні правочини, правочини із заінтересованістю

Питання для обговорення

1. Загальні засади вчинення керівником юридичної особи правочинів від імені юридичної особи.
2. Поняття значного правочину.
3. Поняття правочину із заінтересованістю.
4. Загальні наслідки перевищення керівником товариства його повноважень щодо вчинення правочинів від імені товариства.
5. Положення європейського законодавства і законодавства України щодо наслідків перевищення повноважень стосовно вчинення правочинів від імені товариства.
6. Підстави і форми відповідальності керівника товариства за дії, що заподіяли товариству шкоду.

Завдання

1. ТОВ "Мрія" (постачальник товару) звернувся до ПрАТ "Стожари» (покупця) з позовом про стягнення заборгованості з оплати за товар, а покупець звернувся із зустрічним позовом про визнання договору недійсним.

Покупець стверджує що в порушення вимог статуту договір від 19.02.2019 був укладений його генеральним директором Петренко І.О. без згоди наглядової ради. В договорі було зазначено, що генеральний директор діє на підставі статуту. За статутом генеральний директор має повноваження укладати від імені товариства договори та інші правочини, предметом яких є придбання, відчуження або можливість придбання/відчуження товариством майна (крім нерухомого), робіт та послуг, ринкова вартість яких становить до 10 відсотків вартості активів товариства за даними останньої річної фінансової звітності товариства. Відповідно до договору вартість продукції разом з ПДВ становить 21 995 882,40 грн. Відповідно до балансу ПрАТ "Стожари", станом на 31.12.2018 вартість його активів становила 117 546 000,00 грн. 04.11.2019 наглядова рада ПрАТ "Стожари" відмовила у схваленні укладеного договору.

Постачальник стверджує, що він не був обізнаний з цими обмеженнями, адже вони відсутні в публічному реєстрі (Єдиному

державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських формувань). Постачальник також доводить, що ПрАТ "Стожари" отримало від ТОВ "Мрія" продукцію, яка є предметом договору, без жодних претензій та в повному обсязі; частково здійснило оплату за договором на користь продавця. При цьому оплата за договором здійснювалась в період з березня 2019 року по жовтень 2019 року включно, тобто - як до, так і після звільнення Петренка І.О. з посади генерального директора ПрАТ "Стожари". ПрАТ "Стожари" реалізувало іншому контрагенту продукцію, отриману від ТОВ "Мрія". 09.12.2019 ПрАТ "Стожари" направило на адресу ТОВ "Мрія" "Повідомлення про виявлення дефекту поставленої продукції", в якому наполягало на виконанні ТОВ "Мрія" гарантійних зобов'язань за оспорюваним договором поставки, що свідчить про схвалення Договору ПрАТ "Стожари", виконання товариством його умов та намір виконання умов договору в майбутньому, під час терміну дії гарантії на поставлену продукцію. Зустрічний позов про визнання договору недійсним було подано після звернення з позовом про стягання заборгованості за договором, що свідчить про недобросовісність дій ПрАТ "Стожари".

Визначте факти, які підлягають встановленню, та ключові аргументи обох сторін.

Надайте відповіді на наступні запитання:

1) чи може значний правочин, вчинений виконавчим органом акціонерного товариства з перевищенням повноважень, бути схвалений подальшими діями такого товариства з виконання договору;

2) у разі розбіжностей між відомостями про повноваження керівника зі статуту юридичної особи та відомостями про цю особу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, на яку інформацію може покладатися контрагент за договором у разі виникнення спору;

3) чи є недійсним значний правочин, укладений без згоди наглядової ради, якщо юридична особа порушила обов'язок внесення відомостей про наявність обмежень повноважень керівника до ЄДР, а сам керівник порушив норми статуту щодо обмеження його повноважень, тоді як контрагент за правочином допустив необачність, не перевірявши належним чином повноваження керівника за статутом;

4) у яких випадках непогодження (несхвалення) значного правочину органом товариства є зловживанням правом. Як має бути вирішений цей спір (сформулюйте мотивувальну та резолютивну частини судового рішення).

2. Публічне акціонерне товариство «Індустрія» (далі – ПАТ) уклало договір із Товариством з обмеженою відповідальністю «Автомеханік» (далі – ТОВ) договір купівлі-продажу декількох вантажних автомобілів, належних ПАТ.

Згодом виявилось, що від імені ПАТ договір було укладено особою, яка не мала для цього достатніх повноважень.

Вирішіть, якими є юридичні наслідки укладення вказаного договору, якщо:

1) *Договір був значним правочином у розумінні Закону України «Про акціонерні товариства», укладеним від імені ПАТ генеральним директором;*

2) *Договір відносився до значних правочинів згідно зі статутом ПАТ, однак не підпадав під критерії значних правочинів згідно з Законом;*

3) *Договір був укладений від імені ПАТ не генеральним директором, а його заступником;*

4) *Договір був укладений начальником відділу продажів, який:*

(а) діяв на підставі довіреності, виданої генеральним директором, але перевищив визначені в ній повноваження;

(б) діяв без довіреності

Тема 7.

Правова природа корпоративних актів та рішень органів юридичної особи, порядок їх прийняття.

Питання для обговорення

1. Поняття та види корпоративних актів юридичної особи. Правова природа корпоративних актів та їх співвідношення з іншими юридичними діями (правочинами, рішеннями органів державної влади або місцевого самоврядування).
2. Порядок прийняття корпоративних актів юридичної особи.
3. Поняття, правова природа та види статутів товариств.
4. Поняття та правова природа договору про заснування товариства, співвідношення його зі статутом товариства.
5. Поняття та правова природа договору про припинення товариства.
6. Правова природа контрактів із членами виконавчого та інших органів юридичної особи, їх співвідношення з трудовими договорами.

Завдання

1. Івченко було виключено з ТОВ «АВС» рішенням загальних зборів. Не погоджуючись з цим рішенням, Івченко звернувся до суду з позовом про визнання його недійсним на підставі ст. 231 ЦКУ, мотивуючи тим, що на учасників ТОВ, що голосували за його виключення, один із учасників, що має частку у 50% статутного капіталу і є директором цього ТОВ, чинив вплив і погрожував невиплатою дивідендів.

Івченко просив також стягнути на його користь збитки у вигляді подвійного розміру дивідендів, сплачених у минулому звітному періоді, та відшкодування моральної шкоди.

Яка правова природа рішень загальних зборів?

Як має бути вирішено спір?

2. Рішенням загальних зборів було внесено зміни до статуту ТОВ «Килим» щодо порядку прийняття рішень загальними зборами і встановлення, що питання про згоду на укладення генеральним директором договорів від імені ТОВ «Килим» надаватиме дирекція.

Дирекція ТОВ «Килим» прийняла рішення про надання згоди на укладення генеральним директором договору про відчуження незавершеного будівництва і про використання торговельної марки ТОВ «Килим» Приватним підприємством «Килимок».

Учасник ТОВ «Килим» Нагребецький звернувся до суду з позовом про визнання статуту недійсним і повернення попередньої редакції статуту, а також про визнання недійсним рішення дирекції про згоду на укладення генеральним директором зазначених договорів; визнання цих договорів недійсними і повернення майна ТОВ «Килим» та заборону використання ПП «Килимок» торговельної марки ТОВ «Килим».

Яка правова природа рішення загальних зборів?

Яка правова природа статуту?

Яка правова природа рішення дирекції?

Розгляньте позовні вимоги і аргументуйте, що буде лежати в основі рішення суду.

Тема 8.

Порушення корпоративних прав та механізм їх захисту. Проблематика юрисдикції. Способи захисту корпоративних прав: види позовів. Похідні позови.

Питання для обговорення

1. Види порушення корпоративних прав.
2. Наслідки порушення корпоративних прав.
3. Підстави захисту корпоративних прав.
4. Правила визначення юрисдикції при розгляді спорів щодо порушення корпоративних прав.
5. Види способів захисту, що застосовуються для захисту корпоративних прав.
6. Наслідки застосування неналежного способу захисту.
7. Прямі і похідні позови: історія виникнення, співвідношення і правила застосування.

Завдання

1. На виконання рішення суду на засіданні правління гаражного кооперативу "Зоря" було ухвалено рішення про поновлення Бартоша О.П. на посаді голови правління з подальшим його звільненням та призначенням на цю посаду Гунька О.О.

Бартош О.П. звернувся до господарського суду із позовом до Кооперативу про:

- визнання дій та рішення правління щодо поновлення позивача на посаді його голови такими, що не відповідають вимогам закону;
- зобов'язання Гунька О.О.: 1) видати новий наказ про поновлення позивача; 2) допустити останнього до робочого місця та здійснити передачу всіх необхідних для роботи голови правління документів; 3) скоригувати табель обліку використання робочого часу за час вимушеного прогулу щодо позивача, 4) внести зміни до особової картки та особової справи Бартоша О.П.; стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу внаслідок незаконного (поновлення) звільнення.

Суд першої інстанції повернув позовну заяву та додані до неї матеріали без розгляду у зв'язку із порушенням правил об'єднання позовних вимог.

Чи є правильним таке рішення суду?

2. Директором Товариства з обмеженою відповідальністю «Основа» (далі – ТОВ) Гаврилюком, який одночасно був учасником ТОВ з часткою у статутному капіталі у розмірі 95 %, було вирішено продати декілька будівель, належних ТОВ, разом із розташованим у них обладнанням. Правочин було вчинено у серпні 2021 року і посвідчено нотаріусом.

У листопаді 2021 року інший учасник ТОВ, Воеводова, якому належала частка у розмірі 5% у статутному капіталі, звернувся до суду з позовом про визнання правочину недійсним з огляду на перевищення Гаврилюком його повноважень. Однак відповідачі проти позову заперечували, вказуючи на те, що укладення цього правочину жодним чином не впливає на права та інтереси Воеводової, а тому вона не є належним позивачем.

Як слід вирішити справу?

Що таке похідний позов і які умови його подання?

3. Акції АТ розподілено між численними акціонерами. Серед них триває внутрішньокорпоративний конфлікт із позовами щодо оскарження рішень загальних зборів, укладених АТ договорів, призначень на керівні посади. На тлі зазначених подій один з акціонерів приймає рішення подарувати незначну частину своїх акцій сторонній особі з визначенням строку передання обдарованому акцій. Після зарахування подарованих цінних паперів на депозитарний рахунок нового акціонера він протягом чотирьох місяців укладає двадцять договорів купівлі-продажу акцій з іншими міноритаріями, таким чином акумулювавши понад 50% акцій АТ. Директор від імені АТ звернувся з позовом про визнання цих договорів недійсними та передачу акцій АТ. Під час підготовки до судового розгляду директора АТ було переобрано. Новообраний директор заявив відмову від позовних вимог і просив провадження у справі припинити.

Праналізуйте ситуацію.

Що являє собою переважне право, у кого воно виникає?

Які правочини і ким можуть бути оспорені, які позови подаються і які наслідки задоволення цих позовів? Яке рішення винесе суд?

Чи змінилося б рішення суду, якби договори були укладені до зарахування подарованих цінних паперів на депозитарний рахунок нового акціонера?

Чи прийме суд до уваги відмову від позова, заявлену новим директором АТ?

4. ТОВ "Агроцентр-Україна" в інтересах ТОВ "Сільськогосподарська фірма "Агростар" звернулось з позовом до фізичної особи - директора ТОВ «Агростар» про відшкодування збитків у розмірі 1 406 689,28 грн. Звернення ТОВ "Агроцентр-Україна" було обумвлене тим, що воно володіє часткою у розмірі 99,9% статутного капіталу ТОВ "Агростар". Підставою для звернення послугувало те, що директор безпідставно провів податкові платежі в рахунок виконання податкових зобов'язань фізичних осіб - власників земельних ділянок перед бюджетом за рахунок коштів цього товариства, чим завдав ТОВ «Агростар» збитків.

На яких засадах має діяти директор юридичної особи, укладаючи договори та вчиняючи інші дії з майном юридичної особи?

Яку відповідальність несе директор юридичної особи за дії, що завдали збитків юридичній особі?

Які умови відповідальності директора?

Чи вправі було ТОВ «Агроцентр-Україна» заявляти позов в інтересах ТОВ «Агростар»?

Що таке похідний позов і умови його вчинення?

Тема 9.

Корпоративні спори. Вихід учасника з товариства. Виключення учасника з товариства. Сквіз-аут.

Питання для обговорення

1. Поняття корпоративних спорів.
2. Види корпоративних спорів.
3. Механізми вирішення корпоративних спорів.
4. Підстави, порядок і наслідки виходу із товариства.
5. Підстави і наслідки виключення із товариства.
6. Поняття сквіз-ауту та наслідки застосування сквіз-ауту до міноритарних акціонерів.

Завдання

1. Компанія First Ltd (Республіка Кіпр), яка разом з компанією Second B.V. (Нідерланди) та ПрАТ "Смела" (Україна) володіла домінуючим контрольним пакетом акцій ПрАТ "Форт" як заявник вимоги примусово викупила акції цього товариства у міноритарного акціонера Петренко І.Л. Викуп відбувся відповідно до положень ст.65-2 Закону "Про акціонерні товариства" (процедура сквіз-ауту).

У процесі викупу наглядова рада ПрАТ "Форт" визначила ринкову ціну однієї акції в 11 грн на підставі даних звіту про оцінку. Водночас, викуп було здійснено за ціною 15 грн за одну акцію (найвища ціна, за якою акції викупувалися покупцем та афілійованими з ним особами на ринку протягом останніх 12 місяців).

Міноритарний акціонер вважав таку ціну несправедливою, визначеною з порушенням вимог закону, стверджував, що протягом двох наступних років після проведення викупу ПрАТ "Форт" виплатила дивіденди на одну акцію у розмірі 27 грн, а ціна однієї акції, розрахована за вартістю чистих активів, становить 60 грн. Він звернувся до суду з позовом до ПрАТ "Форт" про визнання недійсним рішення наглядової ради та встановлення судом права на отримання ним компенсації за акції у розмірі 75 грн (розрахованою за дивідендним методом). Стверджував, що наглядова рада разом з обраним нею незалежним оцінювачем насправді діяли в інтересах групи компаній "Форт" та її кінцевого бенефіціарного власника і свідомо занижили ринкову вартість акцій.

Надайте відповіді на наступні питання: якщо акціонер хоче стягнути "недоплачену" за акції суму, то з якими позовними вимогами він може звернутися і хто є належним відповідачем за такими вимогами (емітент, покупець, афілійовані особи покупця, треті особи, які разом з покупцем набули домінуючий контрольний пакет акцій, кінцевий бенефіціарний власник)?

2. Всеволодова володіла часткою в розмірі 52 % у статутному капіталі Товариства з обмеженою відповідальністю «Мрія» (далі – ТОВ) У травні 2022 року через війну та викликану нею кризу ТОВ опинилося на межі неплатоспроможності. У зв'язку з цим інші учасники ТОВ (Крутова та Гарпун) вирішили змінити види діяльності ТОВ, а також призначити нового директора.

Крутова та Гарпун неодноразово скликали загальні збори ТОВ, однак Всеволодова на них не з'являлася, аргументуючи тим, що перебуває за кордоном і в цілому не підтримує ідею змін у діяльності і керівництві ТОВ. У зв'язку з систематичним невиконанням Всеволодовою її обов'язків як учасника ТОВ, на загальних зборах, що відбулися у вересні 2022 року, Крутова і Гарпун прийняли рішення про виключення її з ТОВ на підставі статті 20 статуту ТОВ.

Всеволодова оскаржила рішення до суду.

Як слід вирішити справу?

3. Полухович Ганна звернулася до суду з вимогою про визнання недійсним виходу її чоловіка Полухович Андрія з ТОВ «СНП» під час

шлюборозлучного процесу. За два місяці до розірвання шлюбу відповідач заявив про вихід із ТОВ, у якому він був учасником із часткою 46,11%. Частка перейшла до ТОВ. Згодом єдиний учасник, який залишився в Товаристві, він же батько відповідача- Полюхович Дмитро, прийняв рішення про перерозподіл цієї частки на свою користь, ставши власником частки, що становить 100% статутного капіталу. Суд залучив його як співвідповідача. Полюхович Ганна вимагала застосувати наслідки недійсності правочину - припинити право власності Полюховича Дмитра, на частину частки в статутному капіталі, а Полюховича Андрія відновити в правах учасника.

Що за своєю правовою природою становить вихід учасника з ТОВ? Які наслідки виходу Полюховича Андрія з ТОВ»СНП»?

Як буде вирішено спір?

Тема 10.

Доктрина зняття корпоративної вуалі. Відповідальність в корпоративних правовідносинах.

Питання для обговорення

1. Історія формування доктрини зняття корпоративної вуалі. Прецедентне право Великобританії щодо доктрини зняття корпоративної вуалі.
2. Застосування доктрини зняття корпоративної вуалі при вирішенні корпоративних спорів в Україні.
3. Підстави й умови відповідальності учасників корпоративних відносин.
4. Форми відповідальності учасників корпоративних відносин.
5. Законодавство, яким регулюється відповідальність учасників корпоративних правовідносин.

Завдання

1. ДКР "ВЕБ.РФ" належав пакет акцій (99,7726%) ПАТ "Промінвестбанк". На це майно було звернуто стягнення за боргами російської федерації, яка є власником 100% акцій ДКР "ВЕБ.РФ".

Зазначений пакет акцій банку було реалізовано в межах відповідного виконавчого провадження на аукціоні, який проводився АТ "Фондова біржа ПФТС". Переможцем аукціону стало ТОВ "ФК "Фортіфай", з яким укладено біржовий контракт.

ДКР "ВЕБ.РФ", стверджуючи, що акції належать їй, а не російській федерації, а також те, що при проведенні аукціону була допущена низка порушень (занижена стартова ціна акцій, покупець не отримав попереднього погодження НБУ на набуття істотної участі у банку), звернулась до суду з позовом про визнання недійсними результатів аукціону та біржового договору.

Надайте аргументовану відповідь на наступні запитання (із застосуванням положень чинного законодавства та доктрини "підняття корпоративної завіси"):

- 1) *право якої країни підлягає застосуванню до спірних відносин;*
- 2) *хто є власником акцій банку - ДКР "ВЕБ.РФ" чи російська федерація;*
- 3) *чи правомірно виконавець звернув стягнення на пакет акцій банку за боргами російської федерації, а не самої ДКР "ВЕБ.РФ";*
- 4) *чи впливають рішення компетентних органів України про націоналізацію пакету акцій банку, який належав ДКР "ВЕБ.РФ", та про ліквідацію цього банку, які були прийняті після ухвалення оскаржуваної постанови суду апеляційної інстанції, на розгляд цього спору;*
- 4) *чи є такі позовні вимоги належним способом захисту "права на акцію".*

2. При вирішенні податкового спору постало питання про можливість вважати ТОВ «АТБ-маркет» фіктивним, нелегальним підприємством, спираючись на висновок Верховного Суду України, викладений у постанові від 01 грудня 2015 року у справі № 826/15034/14 (№ 21-3788a15).

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду пропонував відступити від цієї правової позиції і ВП ВС відступила від цієї правової позиції.

На підставі цієї справи потребує визначення:

- *фіктивного підприємництва і його наслідків для кримінальної відповідальності;*
- *фіктивне підприємництво як його регулює Господарський кодекс України;*
- *правові наслідки наявності ознак фіктивного підприємництва для юридичної особи;*
- *правові наслідки фіктивного підприємництва для договорів, що були укладені юридичною особою з моменту її державної реєстрації і до встановлення ознак фіктивності;*
- *порівняти фіктивне підприємництво і доктрину зняття корпоративної завіси.*

3. Дмитрович Н.В. звернулася з позовом до Виконавчого комітету Ірпінської міської ради (далі - Виконком) про скасування реєстраційної дії - державної реєстрації припинення юридичної особи. Позов мотивовано порушеннями процедури припинення Товариства, що позбавило Дмитрович Н. В. можливості заявити кредиторські вимоги до цієї юридичної особи. Тобто Дмитрович Н. В. прагне захистити свої права кредитора Товариства шляхом скасування державної реєстрації його припинення. Однією з підстав порушень процедури припинення юридичної особи позивачка вважала те, що ліквідаційну комісію сформовано податковим органом із своїх працівників.

Який спосіб захисту в цьому випадку буде доречним?

Чи може формувати ліквідаційну комісію податковий орган своїм рішенням із своїх працівників?

Чи можна відновити ліквідовану юридичну особу?

Яким чином можна в цьому випадку задовольнити майнові вимоги позивачки? Чи збереглося майно юридичної особи після її ліквідації?

Хто буде відповідачем у справі по задоволенню майнових вимог (юридична особа? ліквідаційна комісія? податковий орган? Учасники ліквідованої юридичної особи)

Список літератури

Нормативно-правові акти

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 31.07.2022).
2. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 року № 2947-III. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 31.07.2022).
3. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 6 листопада 1991 року № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 31.07.2022).
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 1950). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/conv#Text (дата звернення: 31.07.2022).
5. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#n840> (дата звернення: 31.07.2022). напевно, треба посилання на новий закон вже давати
6. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 31.07.2022).
7. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17> (дата звернення: 31.07.2022).
8. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15?find=1&text=%EF%F0%E8%EF%E8%ED%E5%ED%ED#w142> (дата звернення: 31.07.2022).
9. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/про%20кооперацію> (дата звернення: 31.07.2022).
10. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю; Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VII // Офіц.

веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19?find=1&text=%E2%E8%EA%EB%FE%F7%E5%ED%ED#w18> (дата звернення: 31.07.2022).

11. Про фермерське господарство : Закон України від 19 червня 2003 р. № 973-IV // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text> (дата звернення: 31.07.2022).

12. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України № 3480-IV від 23.02.2006 // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15> (дата звернення: 31.07.2022).

13. Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 25.02.2016 р. № 4. // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16> (дата звернення: 31.07.2022).

14. Directive (EU) 2017/1132 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 relating to certain aspects of company law (Text with EEA relevance.) [Electronic source]. – Available at: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/eba5bed3-5d59-11e7-954d-01aa75ed71a1/language-en> (дата звернення: 31.07.2022).

15. Directive 2009/102/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 in the area of company law on single-member private limited liability companies [Electronic source]. – Available at: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/102/oj> (дата звернення: 31.07.2022).

Основна література

1. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1 За заг. ред. проф. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. 928 с.

2. Очерки права компаний : Сборник статей. Харьков : ЧП «ЭКУС», Сообщество «Цивилистическая платформа», 2019. 408 с.

3. Корпоративне право крізь призму судової практики : моногр. за ред. проф. І.В. . Спасибо-Фатєєвої Харків : ЕКУС, 2021. 512 с.

4. Ханієва Ф.М.. Правочини з внесення вкладів до господарського товариства» : Моногр. Харків : ЕКУС, 2021. 248 с.

5. Спасибо-Фатєєва І.В. Корпоративні права та відносини – сутнісне значення для змін правового регулювання. *Рекодифікація Цивільного Кодексу України: перспективи правового регулювання*

корпоративних відносин: зб. наук. пр. / за ред. д-ра юрид. наук В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2021. 171 с. С.133-139.

6. Корпоративні спори: правові позиції Верховного Суду та коментарі науковців: за заг. ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2019. 288 с.

7. Корпоративні спори: Аналіз судової практики. Харків: Право, 2018. 288 с.

8. Кібенко О.Р. Європейське корпоративне право на етапі фундаментальної реформи: перспективи використання європейського законодавчого досвіду у правовому полі України. Серія: «Юридичний радник». Харків : Страйд, 2005. 432 с.

9. Смітюх А. В. Корпоративні права та корпоративні паї (частки): теоретико-правові аспекти : монографія. Одеса : Фенікс, 2018. 659 с.

10. Жорнокуй Ю. М. Корпоративні конфлікти в акціонерних товариствах: цивільно-правовий аспект : монографія. Харків : Право, 2015. 532 с.

11. Жорнокуй Ю.М., Сліпченко О.С., Жорнокуй В.Г. Корпоративні правовідносини. Харків : ЕКУС, 2021. 248 с.

12. Лукач І. В. Теоретичні проблеми правового регулювання корпоративних відносин в Україні : монографія. Київ : Ліра, 2015. 432 с.

13. Корпоративне право Польщі та України : монографія / за ред. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.

14. Корпоративне право : підручник / за заг. ред. О. С. Яворської. Дрогобич : Коло, 2020. 650 с.

15. Цікало В.І. Засада пропорційності здійснення корпоративних прав. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022, 588 с.

Додаткова література

1. Кібенко О.Р. Вплив рішень Великої Палати Верховного Суду на законотворчу діяльність. *Слово Національної школи суддів України*. 2020. Спец. вип. С. 178-181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cln_2020_Spets

2. Кібенко О. Частка у статутному капіталі товариства як об'єкт права власності: окремі аспекти. *Право України*. 2021, N 5. С.67-84

3. Спасибо-Фатєєва І.В., Смітюх А.В., Кібенко О.Р. Частка в статутному капіталі як об'єкт права. *Нетипові об'єкти: зб.ст.* / за ред.. І.В. Спасибо- Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2022. С. 108 – 123.

4. Спасибо-Фатєєва І.В. Щодо вдосконалення правового регулювання відповідальності учасників корпоративних правовідносин. *Модернізація цивільно-правової відповідальності. Матвєєвські цивілістичні читання: зб. наук. праць* / відп. ред. Р. А. Майданик. Київ,

2019. С.275-279.

5. Пацюк В.С. Придбання бізнесу: 3 найбільших виклики для юриста у М&А-проектах». *Юридична Газета*. 2017. № 16 (566). URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/korporativne-pravo-ma/pridbannya-biznesu-3-naybilshih-vikliki-dlya-yurista-u-maproektah-.html>

6. Пацюк В.С. ТОП-5 змін у житті ТОВ, запроваджених в 2018 році. *Бізнес. Ліга Закон* від 17 січня 2019. URL: https://biz.ligazakon.net/news/183427_top-5-zmn-u-zhitt-tov-zaprovadzhenikh-v-2018-rots

7. Пацюк В.С. Перехід права власності на корпоративні права. *Юрист & Закон*. 2020. №28. URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA013980

8. Філатова-Білоус Н.Ю. Добросовісність у системі обов'язків керівників юридичної особи. *Добросовісність: доктрина & судова практика: зб. ст. / за ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої*. Харків. ЕКУС, 2021. С. 240-261.

9. Филатова Н.Ю. Саморегулируемые организации: проблемы определения правового статуса. *Очерки права компаний: сборник статей / отв. ред. И.В. Спасибо-Фатеева*. Харьков: ЧП «ЭКУС», 2019. С.318 – 348.

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАЇНЬ СТУДЕНТІВ

Опис навчальної дисципліни «Корпоративне право»

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Дидактична структура та кількість годин
Кількість кредитів ЄКТС: 4,0 Кількість модулів*: 3	Рівень освіти – другий (магістерський) Галузь знань – 08 «Право»	Модуль 1 Лекції: 3 Практичні заняття: 3 Самостійна робота: 24 Модуль 2 Лекції: 3

* рекомендується: не більше 2-3 модулів для навчальних дисципліни, які вивчаються один семестр; не більше 4-6 модулів для навчальних дисциплін, які вивчаються два семестри.

Загальна кількість годин: 120 Тижневих годин: 4	Спеціальність – 081 «Право»	Практичні заняття: 3 Самостійна робота: 24 Модуль 3 Лекції: 4 Практичні заняття: 4 Самостійна робота: 32. Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (диференційований залік)
--	--------------------------------	--

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І УМІНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання рівня знань студентів заочної форми навчання з навчальної дисципліни «Корпоративне право» здійснюється на основі результатів підсумкового контролю знань (ПКЗ).

Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

Диференційований залік	100	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.
	90	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного
зараховано		

		поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	85	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	75	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на запитання за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	70	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на запитання за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	60	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на питання на запитання.

не зараховано	55	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Нemoжливiсть продовжити навчання або здiйснювати професiйну дiяльнiсть без проходження повторного курсу з цiєї дисциплiни.
---------------	----	--

ПРОГРАМНІ ЗАПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО»

1. Поняття організаційно-правової форми юридичних осіб. Установи і товариства.
2. Види товариств, що відносяться до юридичних осіб з корпоративним устроєм.
3. Поняття та правове регулювання утворення, діяльності і припинення акціонерних товариств. Специфіка правового статусу національних акціонерних компаній.
4. Поняття та правове регулювання утворення, діяльності і припинення товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю.
5. Особливості правового статусу приватних підприємств та фермерських господарств.
6. Поняття та ознаки корпоративних правовідносин.
7. Елементи корпоративних правовідносин: суб'єкти, об'єкти і зміст.
8. Поняття учасників і акціонерів.
9. Поняття міноритарних і мажоритарних учасників: відмінність їх правового статусу та забезпечення рівних можливостей для них.
10. Поняття об'єктів корпоративних правовідносин.
11. Поняття корпоративних прав у суб'єктивному розумінні.
12. Поняття корпоративних прав учасників корпоративних правовідносин.
13. Об'єкти втілення корпоративних прав: поняття акції і частки в статутному капіталі.
14. Виникнення, перехід і припинення прав на акцію або на частку в статутному капіталі
15. Поняття акції. Поняття частки в статутному капіталі товариства.
16. Співвідношення прав на частку (акцію) і прав, що впливають із частки/акції.
17. Набуття прав на акцію (частку) на підставі договору купівлі-продажу, дарування, міни, в порядку спадкування, внаслідок внесення вкладу до статутного капіталу.
18. Переважні права учасників товариства.
19. Порядок і наслідки набуття контрольного пакету акцій в акціонерному товаристві.

20. Право власності на акцію або на частку в статутному капіталі ТОВ.
21. Поняття значного, контрольного, домінуючого контрольного пакету акцій.
22. Права кінцевих бенефіціарних власників на акції (частки) в статутному капіталі товариства.
23. Права подружжя на вклад до статутного капіталу. Права подружжя на частку (акції).
24. Права подружжя на майно товариства
25. Корпоративні права подружжя, що впливають із права власності одного з них на частку (акцію) в статутному капіталі.
26. Поняття корпоративного управління.
27. Моделі корпоративного управління, що сформувалися в різних правопорядках.
28. Корпоративне управління і дієздатність юридичної особи: реалізація можливості юридичною особою набувати права, створювати обов'язки, здійснювати права та виконувати обов'язки, а також нести відповідальність.
29. Система органів корпоративного управління юридичної особи. Розподіл повноважень між органами юридичної особи.
30. Виконавчий орган і правова природа його повноваження щодо представництва юридичної особи.
31. Поняття корпоративного договору. Сторони корпоративного договору. Зміст корпоративного договору. Мета укладення корпоративного договору.
32. Загальні засади вчинення керівником юридичної особи правочинів від імені юридичної особи.
33. Поняття значного правочину.
34. Поняття правочину із заінтересованістю.
35. Загальні наслідки перевищення керівником товариства його повноважень щодо вчинення правочинів від імені товариства.
36. Положення європейського законодавства і законодавства України щодо наслідків перевищення повноважень стосовно вчинення правочинів від імені товариства.
37. Підстави і форми відповідальності керівника товариства за дії, що заподіяли товариству шкоду.
38. Поняття та види корпоративних актів юридичної особи. Правова природа корпоративних актів та їх співвідношення з іншими юридичними діями (правочинами, рішеннями органів державної влади або місцевого самоврядування).

39. Порядок прийняття корпоративних актів юридичної особи.
40. Поняття, правова природа та види статутів товариств.
41. Поняття та правова природа договору про заснування товариства, співвідношення його зі статутом товариства.
42. Поняття та правова природа договору про припинення товариства.
43. Правова природа контрактів із членами виконавчого та інших органів юридичної особи, їх співвідношення з трудовими договорами.
44. Види порушення корпоративних прав.
45. Наслідки порушення корпоративних прав.
46. Підстави захисту корпоративних прав.
47. Правила визначення юрисдикції при розгляді спорів щодо порушення корпоративних прав.
48. Види способів захисту, що застосовуються для захисту корпоративних прав.
49. Наслідки застосування неналежного способу захисту.
50. Прямі і похідні позови: історія виникнення, співвідношення і правила застосування.
51. Поняття корпоративних спорів.
52. Види корпоративних спорів.
53. Механізми вирішення корпоративних спорів.
54. Підстави, порядок і наслідки виходу із товариства.
55. Підстави і наслідки виключення із товариства.
56. Поняття сквіз-ауту та наслідки застосування сквіз-ауту до міноритарних акціонерів.
57. Історія формування доктрини зняття корпоративної вуалі. Прецедентне право Великобританії щодо доктрини зняття корпоративної вуалі.
58. Застосування доктрини зняття корпоративної вуалі при вирішенні корпоративних спорів в Україні.
59. Підстави й умови відповідальності учасників корпоративних відносин.
60. Форми відповідальності учасників корпоративних відносин.
61. Законодавство, яким регулюється відповідальність учасників корпоративних правовідносин.

Електронне видання
**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

для практичних занять і самостійної роботи
студентів з обов'язкової навчальної дисципліни

«Корпоративне право»

для студентів денної форми навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузь знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»
освітньо-професійної програми «Право»

Укладачі:

І.В. Спасибо-Фатєєва
О.Р. Кібенко
В. С. Пацюк
Н. Ю. Філатова-Білоус

Відповідальна за випуск В. І. Борисова